

Vierde corona-quickscan jeugdhulpaanbieders

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Onderzoeksaanpak	4
3. Bevindingen	5
3.1. Algemeen.....	5
3.2. Productie	7
3.3. Financiën	7
3.4. Personeel	8
3.5. Compensatie gemeenten	9
4. Conclusies.....	13
Bijlage 1	14

Dit onderzoek is uitgevoerd door de Jeugdautoriteit.

Voor nadere info:

info@jeugdautoriteit.nl

www.jeugdautoriteit.nl

(070) 340 68 88

Jeugdautoriteit

De Jeugdautoriteit heeft de taak om problemen met de continuïteit van jeugdhulp te signaleren en helpen oplossen. Dit doet de Jeugdautoriteit door te adviseren in casuïstiek, onderzoek te doen naar het stelsel, kennis te delen en partijen te verbinden.

De Jeugdautoriteit doet zelfstandig onderzoek naar functioneren en doorontwikkelen van het jeugdhulpstelsel en rapporteert haar bevindingen gevraagd en ongevraagd aan de staatssecretaris, de minister, gemeenten, jeugdzorgregio's, de VNG en jeugdhulporganisaties.

1. Inleiding

De Jeugdautoriteit heeft vanuit haar taak om de continuïteit van cruciale jeugdhulp te bewaken dit onderzoek uitgevoerd. Het doel is om, in navolging van de eerdere inventarisaties in maart¹, april² en augustus³, een nieuw sectorbeeld te krijgen van de gevolgen van de coronacrisis voor het aanbod van jeugdhulp in Nederland. Daarnaast brengt het in kaart welke acute knelpunten er zijn en of er wellicht op plaatsen een discontinuïteit dreigt in het aanbod, zodat hier tijdig door Rijk, gemeenten en aanbieders op kan worden geacteerd.

Het onderzoek is een quickscan en betreft een momentopname. De crisissituatie verandert snel en mogelijk geldt dat ook voor de actualiteitswaarde van dit onderzoek.

Het onderzoek geeft de eigen inschatting van de aanbieders weer van de effecten van Corona op de organisaties. Om de informatie over personeel, financiën, in-, door- en uitstroom te kunnen valideren, zijn actuele gegevens nodig, waar de Jeugdautoriteit niet over beschikt. In januari 2021 kan de door de bevraagde aanbieders geschetste situatie alleen aan jaarcijfers over het jaar 2019 worden getoetst. Gezien de impactvolle ontwikkelingen in 2020 heeft deze toets onvoldoende waarde.

¹ <https://www.jeugdautoriteit.nl/documenten/rapporten/2020/04/02/eerste-coronaquickscan-jeugdhulpaanbieders>

² <https://www.jeugdautoriteit.nl/documenten/rapporten/2020/06/02/tweede-corona-quickscan-jeugdhulpaanbieders>

³ <https://www.jeugdautoriteit.nl/documenten/rapporten/2020/09/21/derde-coronaquickscan-jeugdhulpaanbieders>

2. Onderzoeksaanpak

Half december 2020 zijn 61 Instellingen die jeugdhulp leveren benaderd om een vragenlijst (bijlage 1) met 27 vragen te beantwoorden. De vragen waren deels gesloten (met ruimte voor toelichting) en deels open. De vragenlijst is vooraf afgestemd met vertegenwoordigers van BGZJ, VNG, NZa, IGJ, VenJ en VWS. De meeste vragen komen overeen met die uit de onderzoeken in maart, mei en augustus 2020. Naast algemene knelpunten als gevolg van het coronavirus is specifiek uitvraag gedaan naar vermindering productie, financiële knelpunten, knelpunten m.b.t. personeel en de afhandeling van compensatie via de gemeenten. Er zijn 40 geheel of gedeeltelijk ingevulde antwoordformulieren terug ontvangen. Dit is een respons van 66%, relatief iets meer dan bij de derde quickscan in augustus.

De Jeugdautoriteit deelt de uitkomsten van dit onderzoek met de respondenten en haar overige stakeholders, waaronder IGJ, BGZJ, VNG, VWS en JenV.

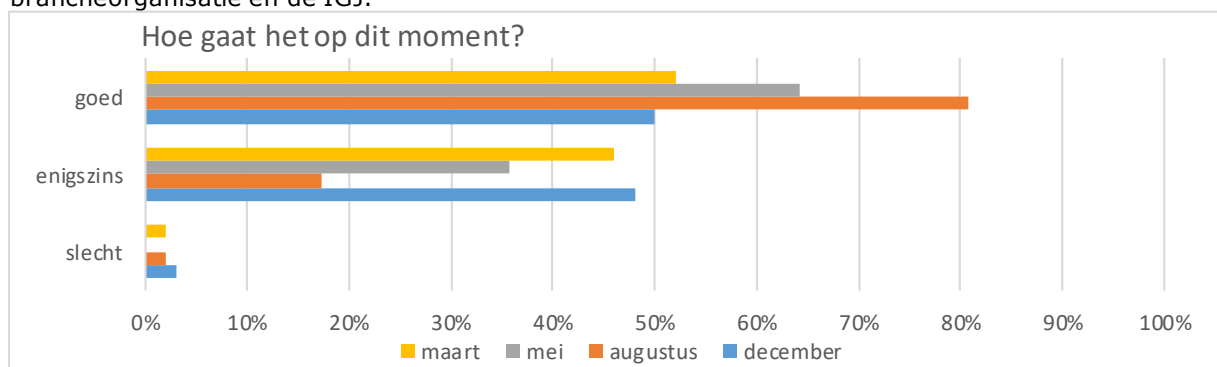
Mede afhankelijk van de ontwikkelingen en maatregelen in het kader van Corona, zal later dit jaar mogelijk een vervolgonderzoek plaatsvinden, of zoveel eerder als nodig wordt geacht.

3. Bevindingen

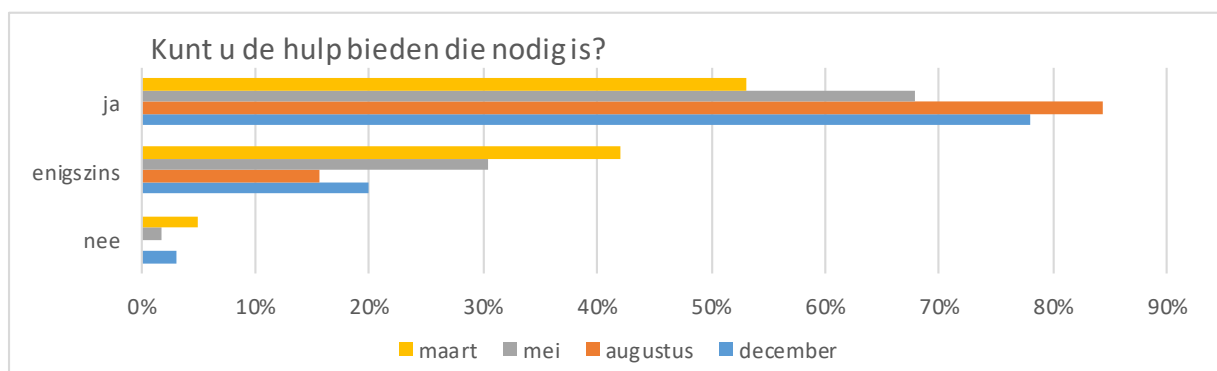
Onderstaand de bevindingen op de verschillende onderzochte aspecten. Bij vragen die ook in de eerdere onderzoeken zijn gesteld, is de score van maart in geel weergegeven, de score van mei in grijs, de score van augustus in oranje en de score van december in blauw. De open vragen zijn verwerkt in de toelichtingen bij de grafieken.

3.1. Algemeen

Ten opzichte van het onderzoek in mei geeft een kleiner percentage van de respondenten aan dat het goed gaat (figuur 1) en dat de hulp geleverd kan worden die nodig is (figuur 2). Met name het verzuim en daardoor de werkdruk zijn hoog als gevolg van corona. Zorg kan over het algemeen wel doorgaan, vaak via beeldbellen in combinatie met fysiek contact (blended care). De reguliere instroom is weliswaar minder, maar meerdere respondenten geven aan dat er meer sprake is van crisisaanmeldingen in de GGZ. Deze toename van crisisaanmeldingen wordt bevestigd door de brancheorganisatie en de IGJ.

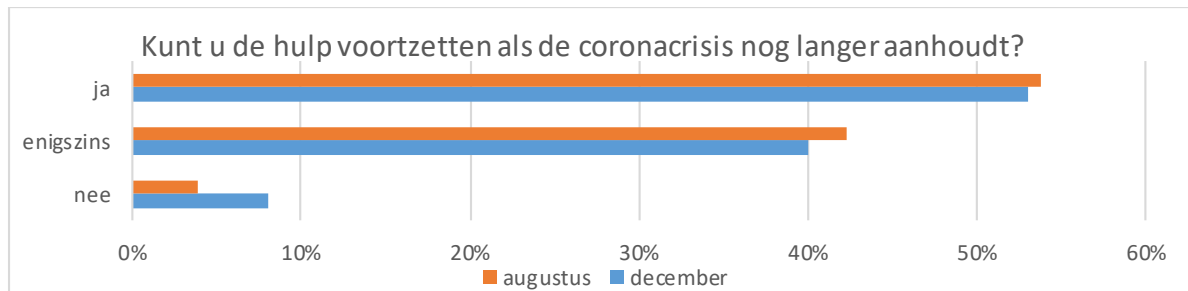

Figuur 1 (n=40)

Figuur 2 (n=40)

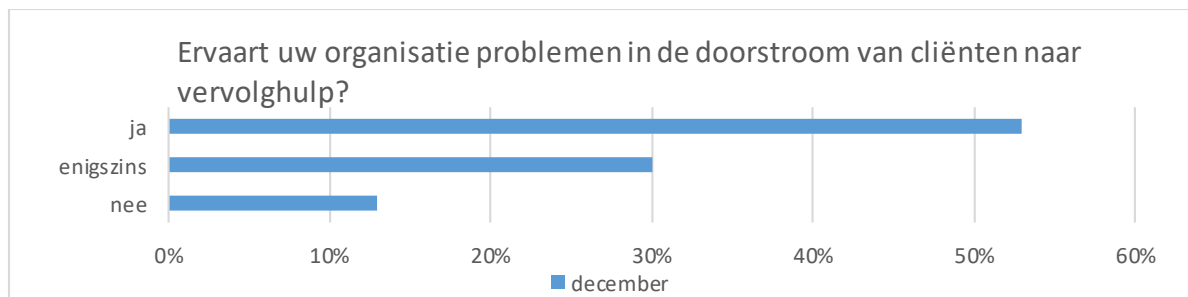
Als de coronacrisis langer aanhoudt verwacht het grootste deel van de respondenten (92%) de hulp voort te kunnen zetten of enigszins voort te kunnen zetten (figuur 3). Desondanks verwacht 8% dat dit niet lukt, dit is een verdubbeling t.o.v. de vorige quickscan in augustus 2020.

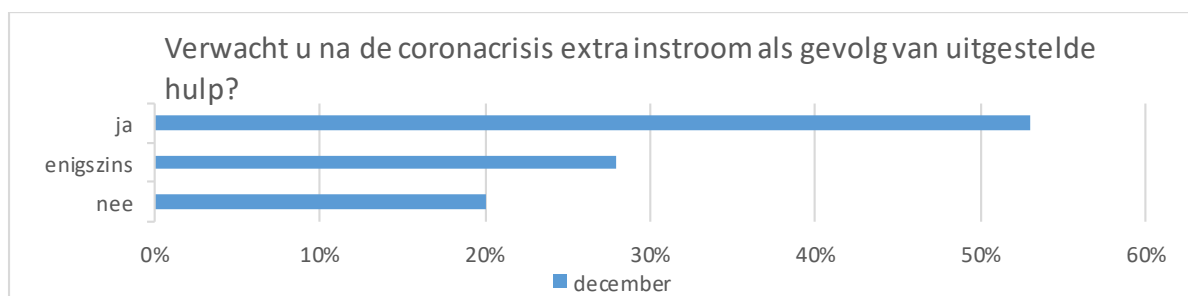
Figuur 3 (n=40)

Naar aanleiding van signalen uit het veld zijn er in de uitvraag van december vragen toegevoegd m.b.t. tot doorstroom naar vervolghulp en extra instroom na de coronacrisis. Hieruit blijkt dat veel respondenten (87%) problemen ervaren in de doorstroom naar vervolghulp (figuur 4), zowel naar lichtere vormen van hulp, als zwaardere vormen van hulp. Voornaamste oorzaken die hierbij worden genoemd zijn wachtlijsten, budgetplafonds en te weinig vervolgplekken. Dit is overigens niet direct gerelateerd aan corona, hoewel bij jeugd GGZ een sterk signaal is afgegeven dat doorstroom een extra probleem is bij de toegenomen aantallen crisisaanmeldingen. Direct coronagereleerd zijn daarnaast de onzekerheid en angst van cliënten over te stappen naar een andere aanbieder en aanbieders die geen nieuwe cliënten kunnen aannemen.

80% van de respondenten geeft aan dat ze na de coronacrisis een grotere toestroom van cliënten verwachten als gevolg van uitgestelde hulp (figuur 5). Oorzaken hiervan die worden genoemd zijn het uitstellen van hulp, maar ook de stress die bij jeugdigen en in de kwetsbare gezinnen toeneemt door de crisis en het thuiszitten.

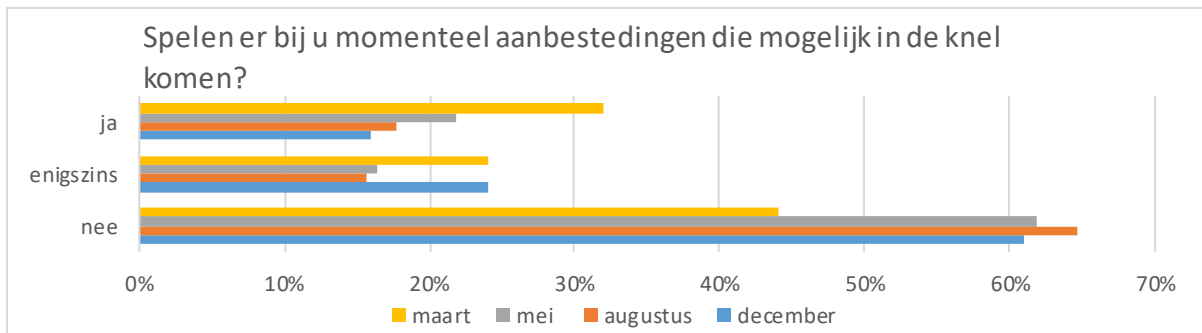

Figuur 4 (n=40)

Figuur 5 (n=40)

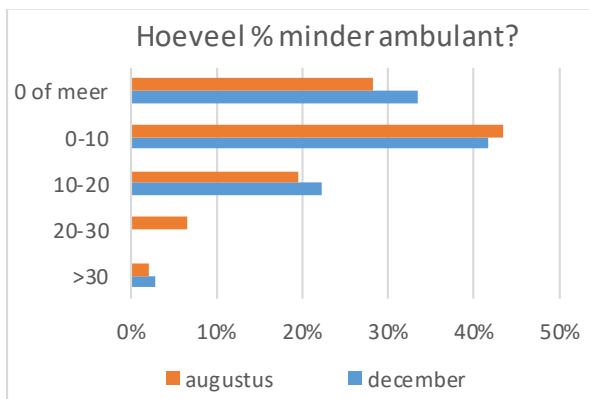
Met betrekking tot de aanbestedingen (figuur 6) geven de respondenten nog steeds veelal aan dat dit geen problemen oplevert. Een aantal aanbestedingen is uitgesteld, maar in die gevallen lopen de huidige contracten meestal door.

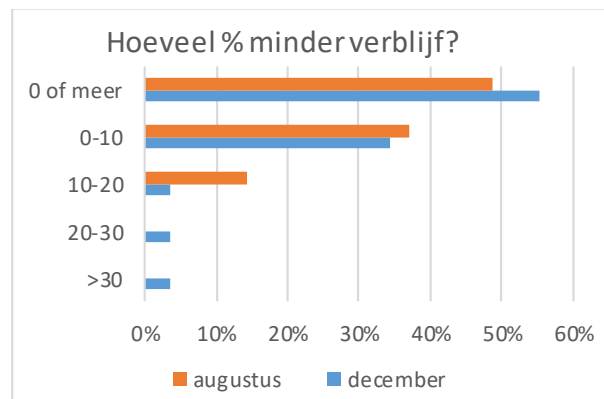
Figuur 6 (n=38)

3.2. Productie

Ten opzichte van augustus is er weinig verschil in de hoeveelheid productieverlies; 67% van de respondenten geeft aan dat er minder ambulante jeugdhulp plaatsvindt (figuur 7) en 45% geeft aan dat er minder jeugdhulp met verblijf wordt geleverd (figuur 8).

Figuur 7 (n=36)

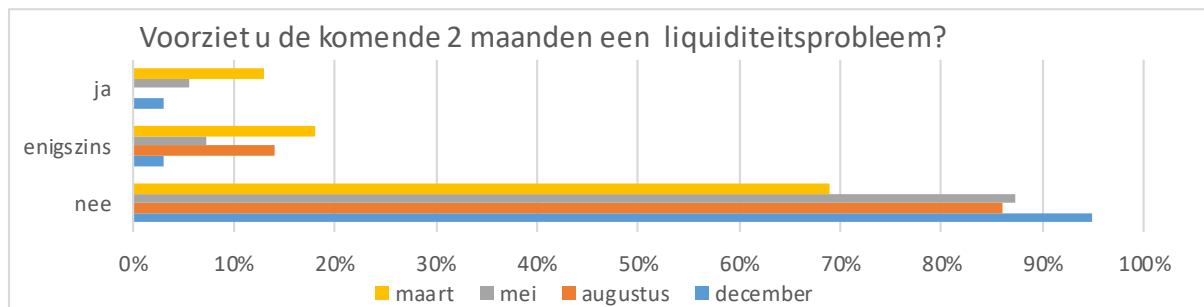
Figuur 8 (n=29)

Hoewel het productieverlies van ambulante hulp min of meer gelijk blijft, is het beeld wisselend. Sommige aanbieders leveren minder ambulante hulp, maar er zijn ook aanbieders die aangeven in de toelichting juist meer te leveren. Daarnaast lijken er ook perioden te zijn geweest na de zomer dat de instroom juist toenam en perioden dat de instroom afnam. Naast de gevolgen van corona lopen aanbieders ook tegen budgetplafonds aan.

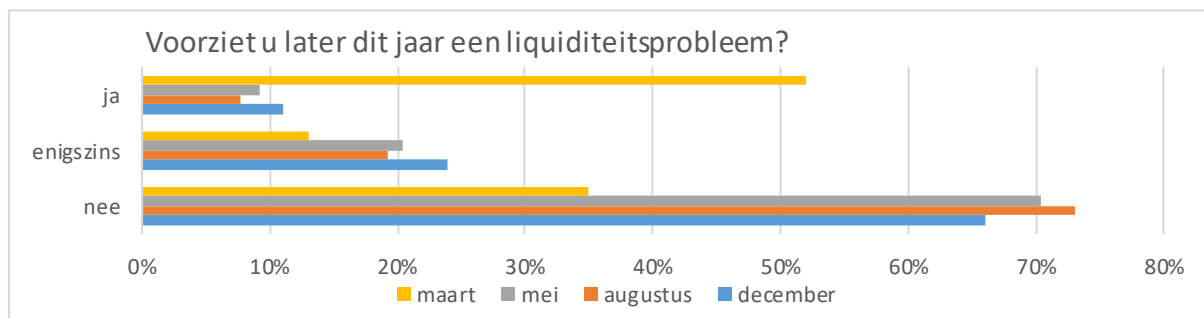
3.3. Financiën

Bij de aanbieders is tevens uitvraag gedaan naar mogelijke liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op korte- en middellange termijn. Uit figuur 9 blijkt dat zich op korte termijn geen grote liquiditeitsproblemen lijken voor te doen. Dit kan te maken hebben met compensatieafspraken t/m juli 2020 met de gemeenten die steeds meer geëffectueerd worden (zie paragraaf 3.5, figuur 17). Ook geven respondenten die gecombineerde zorg bieden aan dat ze weliswaar op zorg op grond van de jeugdwet verlies draaien, maar dat compenseren met inkomsten uit zorg op grond van andere wetten (WLZ, ZVW, WMO)

Het beeld voor de middellange termijn is iets minder positief dan bij de uitvraag in augustus (zie figuur 10). Dit heeft te maken met onzekerheid rondom de ontwikkelingen van het virus, maar ook met het niet of moeizaam tot stand komen van compensatieafspraken voor de periode na juli 2020.

Figuur 9 (n=38)

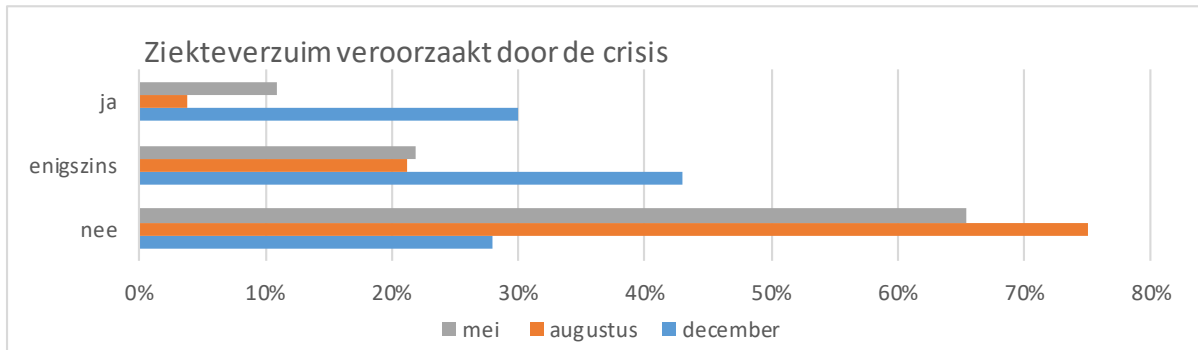

Figuur 10 (n=38)

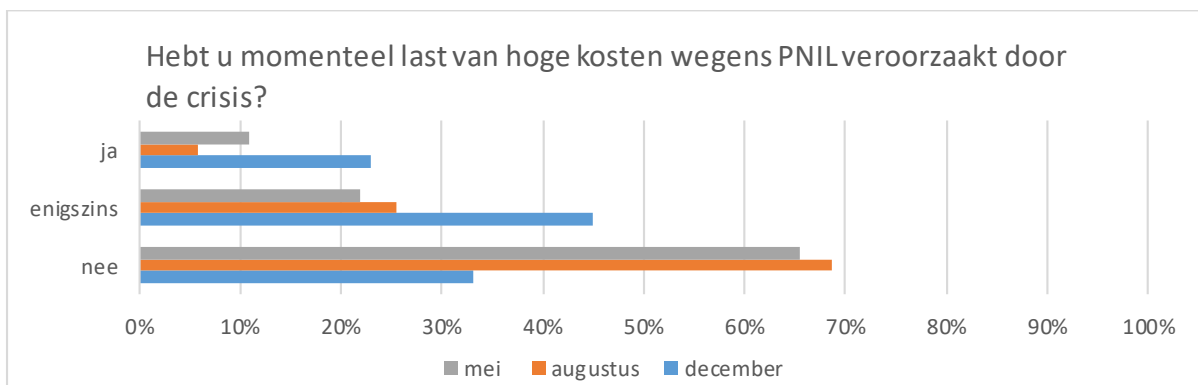
3.4. Personeel

Ten aanzien van de personele aspecten is gevraagd naar ziekteverzuim, inzet van extra inhuurkrachten (PNIL) en andere personele knelpunten. Ten opzichte van de uitvraag in augustus wordt aangegeven dat het ziekteverzuim aanzienlijk hoger is (figuur 11) is en er ook meer een beroep gedaan wordt op extern personeel (figuur 12). Meerdere respondenten geven aan dat het verzuim tot boven de 7% is gestegen. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door het daadwerkelijk ziek zijn van werknemers, maar ook door het wachten op testuitslagen en door quarantainemaatregelen. De hogere kosten voor PNIL hangen samen met het hogere verzuim, maar heeft ook te maken met de krapte op de arbeidsmarkt en het hoge verloop dat er sowieso al is.

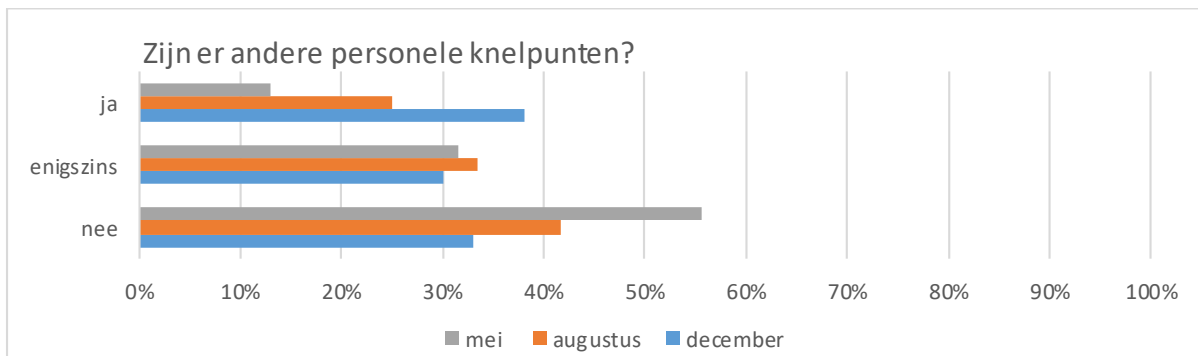
Ten opzichte van de onderzoeken in mei en augustus wordt vaker aangegeven dat er andere personele knelpunten zijn (figuur 13). Naast de al eerder genoemde krapte op de arbeidsmarkt en het hoge verloop worden de beperkingen van het thuiswerken en de toenemende mentale druk op het personeel genoemd als knelpunten.

Figuur 11 (n=40)

Figuur 12 (n=40)

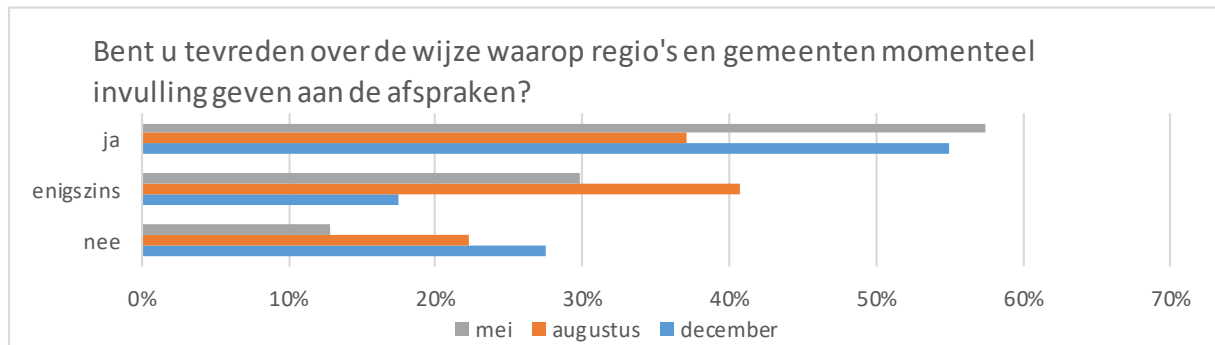

Figuur 13 (n=40)

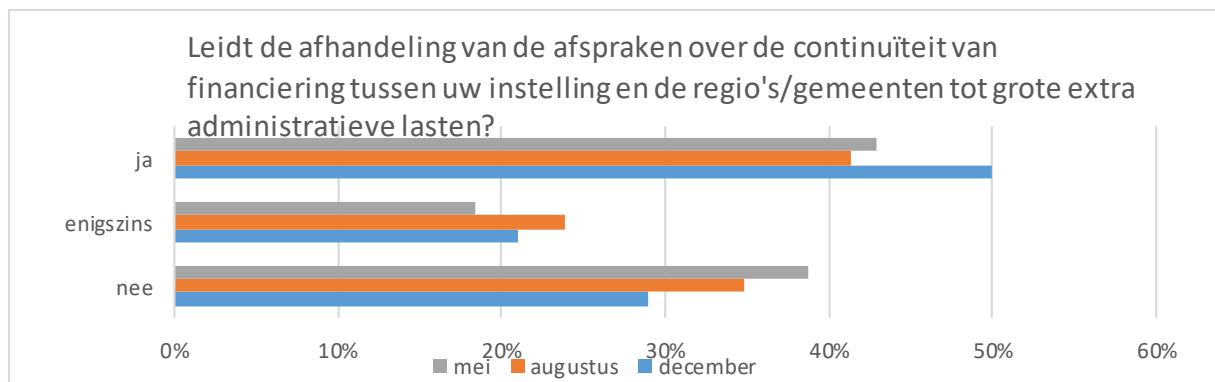
3.5. Compensatie gemeenten

Om mogelijke tekorten als gevolg van de coronacrisis te compenseren, zijn afspraken gemaakt tussen Rijk en gemeenten over het beschikbaar stellen van budget voor de periode t/m juli 2020. De gemeenten maken hier vervolgens afspraken over met de aanbieders. Wij hebben de aanbieders gevraagd of ze tevreden zijn met de invulling die de gemeenten geven aan de afspraken (figuur 14), of dit tot extra administratieve lasten leidt (figuur 15 en 16) en welk percentage al daadwerkelijk is ontvangen (figuur 17). Daarnaast hebben we vragen gesteld over compensatieafspraken met de gemeenten voor de periode na juli 2020 (figuur 18 t/m 20).

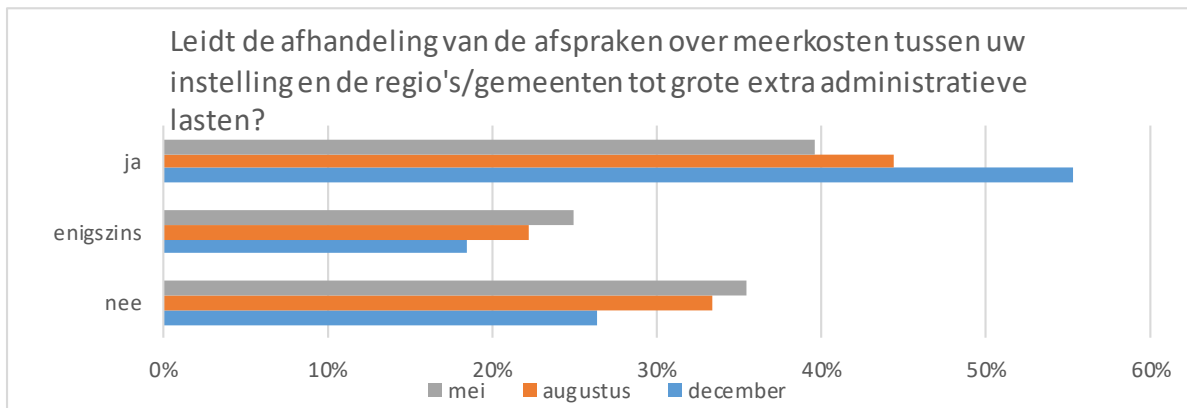
De tevredenheid over de invulling van de afspraken voor compensatie t/m juli van de gemeenten is vergelijkbaar met de resultaten uit augustus, aanbieders geven aan dat de gemeenten zich grotendeels aan de afspraken houden. Toch geeft bijna 28% aan dat de gemeenten zich niet aan de afspraken houden. Net als in de uitvragen van mei en augustus wordt aangegeven dat de afhandeling van de compensatieafspraken wel tot meer extra administratieve lasten leidt, zowel met betrekking tot de continuïteit van de financiering, als de afspraken over meerkosten. Uit figuur 17 blijkt dat bij meer dan 80% van de respondenten, die de aanvraag voor compensatie inmiddels hebben ingediend, de compensatie gedeeltelijk of geheel is overgemaakt.

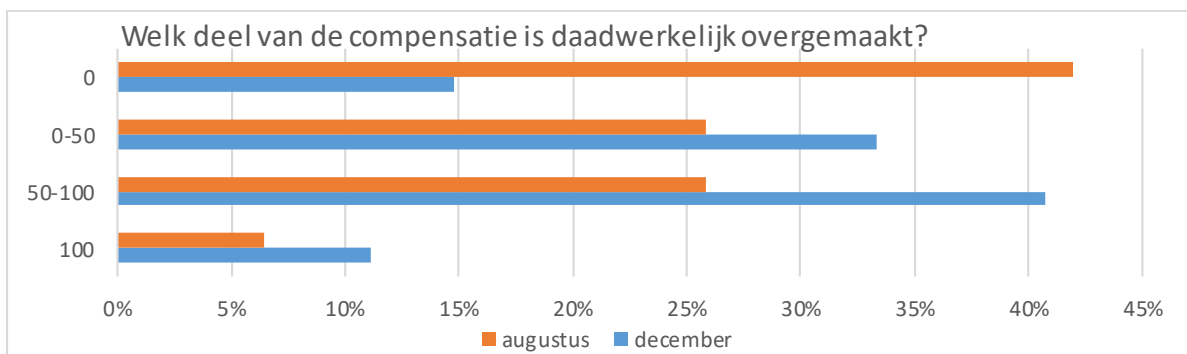
Figuur 14 (n=40)

Figuur 15 (n=38)

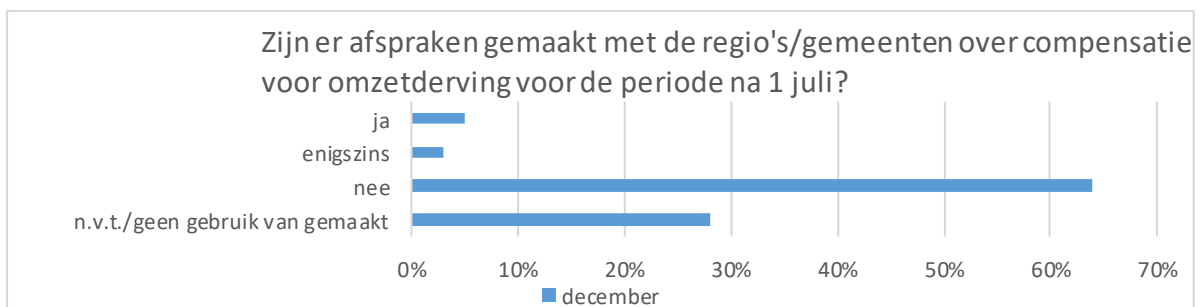

Figuur 16 (n=38)

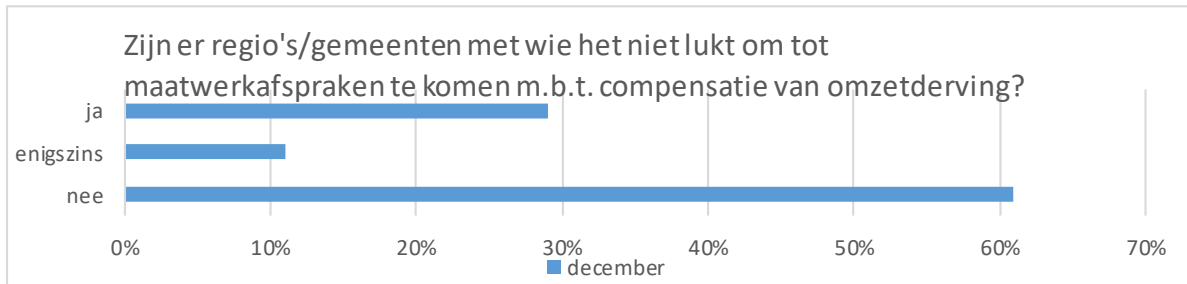

Figuur 17 (n=27)

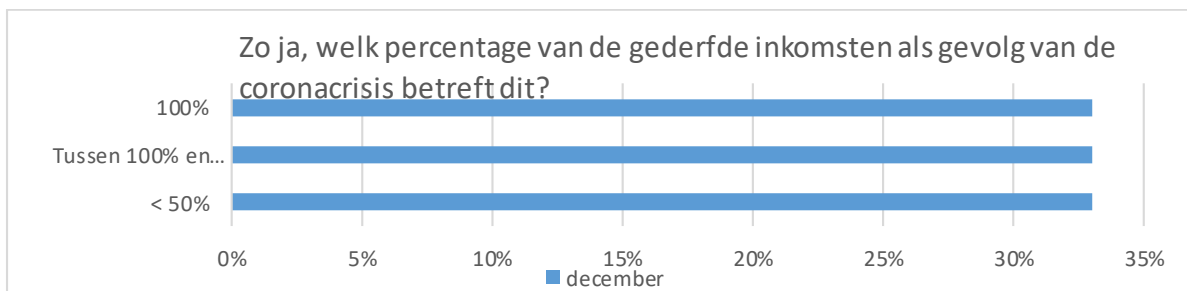
Zoals uit figuur 18 blijkt is het nog maar weinig aanbieders gelukt om afspraken te maken over compensatie van de omzetsderving na de periode van juli. Grotendeels omdat het niet lukt om tot afspraken hierover te komen met gemeenten, deels omdat zij hier geen aanvraag voor doen en deels omdat de productie weer op redelijk normaal niveau is. Bijna 40% van de aanbieders geeft aan dat het niet of moeilijk lukt om tot maatwerkafspraken met de gemeenten te komen (figuur 19).

Figuur 18 (n=39)

Figuur 19 (n=38)

Figuur 20 (n=12)

4. Conclusies

Meerdere aanbieders vrezen liquiditeitsproblemen naarmate de coronacrisis langer duurt. Onzekerheid over de ontwikkelingen rondom het virus en over compensatiemaatregelen speelt hier een belangrijke rol in. Daarnaast is er (tijdelijk) minder vraag naar hulp, verminderde inzetbaarheid van personeel (quarantaine maatregelen, ziekteverzuim) en zijn er beperkingen in de uitvoering door de coronamaatregelen.

Inmiddels is bij het merendeel van de aanbieders die de vragenlijst hebben ingevuld de compensatie voor de omzetderving t/m juli geheel of deels ontvangen. Voor de periode na juli 2020 blijkt het maken van maatwerkafspraken met gemeenten niet of moeizaam op gang te komen.

Met name voor de personele aspecten is een duidelijke verslechtering te zien t.o.v. de vorige quickscan. Aanbieders hebben met steeds meer verzuim te maken door ziekte, wachten op testuitslagen en quarantaine van medewerkers. Personeelstekorten lopen op bij een toch al te krappe arbeidsmarkt en de kosten voor inhuur stijgen. Bij langer voortduren van de coronacrisis kunnen personeelstekorten een risico vormen voor de continuïteit van de hulpverlening.

Er is een toename in het aantal crisisaanmeldingen, met name in de GGZ. Aanbieders verwachten na de crisis bovendien een toename van de instroom als gevolg van uitgestelde hulp waarbij de kans bestaat dat de problematiek verergerd is en er in een later stadium dus zwaardere vormen van hulp noodzakelijk zijn. De coronamaatregelen kunnen tot stress leiden bij jeugdigen en in gezinnen waardoor meer beroep op jeugdhulp gedaan zal worden.

Doorstroom naar vervolghulp geeft problemen, maar dit wordt niet direct veroorzaakt door corona. Hoewel cliënten vrees hebben voor de overstap naar andere zorg, lijken vooral wachtlijsten en budgetplafonds hier een grote rol in te spelen. Door een toename van crisisaanmeldingen zijn de beperkte doorstroommogelijkheden als gevolg van deze factoren nijpender.

De mogelijke liquiditeitsproblemen van jeugdhulpaanbieders, afname in geleverde zorg, hoog ziekteverzuim en mogelijk (te) hoge instroom in de toekomst vormen een risico voor de continuïteit van de hulpverlening.

De Jeugdautoriteit deelt de bevindingen uit het onderzoek met de partners in het veld en de respondenten. De Jeugdautoriteit doet op dit moment ook onderzoek naar de financiële positie van aanbieders in 2019 en verwacht dat dit tot verdiepend onderzoek zal leiden. De uitkomsten van de Corona quickscan worden omwille van het voorkomen van extra belasting van de aanbieders in dat verdiepende onderzoek betrokken.

Bijlage 1

Antwoordformat 4^e coronascan gevolgen cruciale jeugdhulp, herhalingsonderzoek december 2020

1. Hoe gaat het op dit moment?	goed	enigszins	slecht
Toelichting:			
2. Wat zijn momenteel nog uw grootste knelpunten als gevolg van de coronacrisis?			
3. Kunt u nog de jeugdhulp bieden die nodig is?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
4. Indien de coronacrisis nog minimaal een half jaar aanhoudt, kunt u dan de jeugdhulp nog bieden die nodig is?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
5. Hoeveel % minder ambulante jeugdhulp levert u op dit moment, ten opzichte van normaal deze tijd van het jaar (schatting)?	leveren wij niet	gelijk of meer	0-10 10-20 20-30 >30
Toelichting:			
6. Hoeveel % minder jeugdhulp met verblijf levert u op dit moment, ten opzichte van normaal deze tijd van het jaar (schatting)?	leveren wij niet	gelijk of meer	0-10 10-20 20-30 >30
Toelichting:			
7. Verwacht u na de coronacrisis extra instroom als gevolg van uitgestelde hulp?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
8. Ervaart uw organisatie problemen in de doorstroom van cliënten naar vervolghulp?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
9. Hebt u momenteel last van een groot ziekteverzuim veroorzaakt door de crisis?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
10. Hebt u momenteel last van hoge kosten wegens PNIL (externe inhuur) veroorzaakt door de crisis?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
11. Zijn er andere personele knelpunten?	ja	enigszins	nee
Toelichting:			
12. Welke extra kostenposten hebt u momenteel nog door de crisis?			
13. Welke eventuele kosten vallen momenteel lager uit als gevolg van de crisis?			
14. Zijn er bij u regio's/gemeenten die zich niet houden aan de afspraken zoals gemaakt tussen VNG en Rijk over de compensatie voor de crisis t/m juli?	ja	enigszins	nee

15. Zo ja/enigszins, welke regio's/gemeenten betreft dit: • • •					
Toelichting:					
16. Welk deel van de compensatie volgend uit de regeling omzetgarantie die u heeft ingediend voor de periode t/m juli, is daadwerkelijk overgemaakt? (schatting)	100%	Tussen 100 en 50%	Tussen 50 en 0%	0%	N.v.t./geen aanvraag ingediend
Toelichting:					
17. Zijn er afspraken gemaakt met de regio's/gemeenten over compensatie voor omzetsderving voor de periode na 1 juli?	ja	enigszins	nee	N.v.t./geen gebruik van gemaakt	
18. Zo nee, waarom niet?					
19. Zijn er regio's/gemeenten met wie het niet lukt om tot maatwerkafspraken te komen m.b.t. compensatie van omzetsderving?	Ja	enigszins	nee		
20. Zo ja/enigszins, welke regio's/gemeenten betreft dit? • • •					
Toelichting:					
21. Zo ja, welk percentage van de gederfde inkomsten als gevolg van de coronacrisis betreft dit?	100%	50-100%	<50%		
Toelichting:					
22. Leidt de afhandeling van de afspraken over de continuïteit van financiering tussen uw instelling en de regio's/gemeenten tot grote extra administratieve lasten?	ja	enigszins	nee		
Toelichting:					
23. Leidt de afhandeling van de afspraken over meerkosten tussen uw instelling en de regio's/gemeenten tot grote extra administratieve lasten?	ja	enigszins	nee		
Toelichting:					
24. Voorziet u de komende 2 maanden een liquiditeitsprobleem?	ja	enigszins	nee		
Toelichting:					
25. Voorziet u dan de komende 12 maanden een liquiditeitsprobleem als gevolg van corona?	ja	enigszins	nee		
Toelichting:					
26. Spelen er bij u momenteel aanbestedingen waardoor u mogelijk in de knel komt?	ja	enigszins	nee		
Toelichting:					
27. Zijn er zaken die u ons verder nog mee wilt geven? - over de compensatieregeling - welke lessen er getrokken kunnen worden door uw eigen organisatie en andere partijen - overige zaken					